

Az erdő nemcsak élőhely, hanem gazdasági tér is

Dr. Solymos Rezső akadémiai székfoglalója: ERDŐK A VILÁGON ÉS MAGYARORSZÁGON, FENNTARTÁSUK ÉS FEJLESZTÉSÜK TUDOMÁNYOS VONATKOZÁSAI
2004. szeptember 23., a Magyar Tudományos Akadémia díszterme

A zsúfolásig megtelt díszteremben a mennyezeti freskók restaurálásának zörejei adták – szférák zenéjeként – a hangulati aláfestést a szakma negyedik (?) akadémiai rendes tagjának székfoglalójához. Reméljük, ez csupán kikerülhetetlen technikai akadály, esetleg – feltéve, de meg nem engedve – figyelmetlenség volt, s nem a szakma presztízsét kijelölő üzenet.

Dr. Solymos Rezső impozáns összehangolóját adta a szakma elmúlt ötven évének, amely időszak mozgalmas volt nemcsak a tudományban, hanem a gazdaságban, és a politikában is.

Kiindulásként leszögezte, hogy az erdő bonyolult ökoszisztéma, és az erdésznek eme komplex egész minden tagjával kell foglalkoznia. Ám ezen túl az erdő nemcsak élőhely, hanem gazdasági tér, munkahely is. Erről nem szabad megfeledkeznünk, hallhattuk a napjainkban igencsak időszerű üzenetet. Az ökonómiai és ökológiai szempontok együttes érvényesítését fejezi ki a tartamos erdőgazdálkodás.

Ezt követően rátért az erdők globális szerepének, az erdei erőforrás fontosságának taglalására.

Megállapította, hogy amelyik erdőbe egyszer beavatkoztak, azt a továbbiakban gondozni kell a produktív funkciók fenntartása érdekében. Mint ismert, az erdő környezetbarát nyersanyagot szolgáltat,

Dr. Solymos Rezső székfoglalója közben

teret biztosít a biológiai sokféleség megőrzésének, és nem elhanyagolható a szocio-ökonómiai szerepe sem. Véleménye szerint épp ez utóbbi területen nem sikerült előbbre lépnie a szakmának. Elsőrendű kötelesség a társadalmi kapcsolatok építése: „ki kell lépünk a fák árnyékából, az erdő szélére” fogalmazott képletesen a professzor. Meg kell tanulnunk a társadalommal folytatott dialógust. Ez a megfelelő kutatási támogatás megszerzése miatt is alapvető érdeke a szakmának.

A társadalmi kapcsolatok, a kommunikáció fontos lehetőségeként értékelte az erdei emlékhelyek bemutatását. Vé-

gül, de nem utolsósorban az erdő védelmi szerepét hangsúlyozta.

A számításai szerint a hazai erdők 377 millió tonna szenet tárolnak. Minél nagyobb a növedék, annál nagyobb a szénmegkötés. Ez pedig a fák korának növekedésével csökken. A túltartott állományok szénlekötő képessége szinte megszűnik. Ezt nem árt szem előtt tartaniuk a természetvédőknek sem.

Érdemes átgondolni a természetközelség fogalmát. Hiszen a változó termőhelyi adottságok miatt ma már ez sokhelyütt nem ugyanazt jelenti. Álláspontja szerint a természetközeli fogalma a termőhelyi adottságok és a faj - megválasztás harmóniáját, valamint a beavatkozások szinkronját. Az akadémikus szavaiból az alföldi idős tölgysek kezelése körüli vitákra gondolhatunk.

Hozzáfűzte még, hogy a természetvédők követelése, állításai mögött gyakran nincsenek kellő kutatási eredmények.

E megállapításokból a hazai kutatás helyzetének elemzésére tért. Megállapította, hogy a jelenlegi feltételrendszer nem tartható. Esetében a 3000 kutatási terület nem mehet veszendőbe a pénzhányra hivatkozva. Az erdészeti kutatások sajátossága a hosszú életciklusból adódik. Ezek a longitudinális vizsgálatok sokszor évtizedek után hoznak eredményt.

Az erdővel kapcsolatos kommunikációs zűrzavart érzékeltetve példaként említette, hogy az erdőirtás fogalmát helytelenül használják a közbeszédben. Az erdőirtás azt jelenti, hogy ott művelési ágváltozás következik, például az erdő helyén más mezőgazdasági haszonnövényt termesztnek, vagy építkezés céljára veszik igénybe. A világon évente magyarországnyi erdő tűnik el. De az erdőterület csökkenése nem érvényes Európára. De Európán belül sem egyforma például az élőfakészlet. A közép-európai országokban kétszer akkora, mint az északi erdőkben. Az erdők fakészletét féltőknek egzakt adatokkal érvelve megállapította, hogy az éves növedéknek csupán a 61 százalé-

kát termelik ki hazánkban. A hazai erdők gyakorlatilag teljes üzemtervezettsége, az ÁESZ kitűnő munkája a biztosíték erre. Megállapítható, hogy hazánkban állandó fakészlet-akkumuláció van, ami aggodalomra ad okot, és a véleménye szerint ki kellene termelni a képződött fatömeget, kihasználva a lehetőségek adta határt.

Arról sem esik szó a sajtóban, hogy a korábban minimális erdősültségű Alföldnek ma már 12 százalékát borítja erdő. Ezzel összefüggésben megállapította, hogy az oly sokat bíralt akác és

nyár térfoglalása általában nem az őshonos fafajok kárára történt. Ezzel együtt megállapította, hogy az előttünk álló feladatok sorában az egyik legfontosabb a monokultúrák átalakítása.

Elmondta, hogy az ERTI, a NyME és az ÁESZ együttműködése nyomán elkészült az új erdőtelepítési program.

Összefoglalásként megállapította, hogy az iparifa termelése a sokszorosára emelkedett, a tűzifa értékesítési gondoljai pedig megoldódni látszanak.

Az erdőgazdálkodók felújítással kapcsolatos visszatérő gondolja a vadlét-

szám. A szakszerű vadgazdálkodással megelőzhető a nagyarányú vadkárok, de ha például felborul az ivararány, a vadlétszám megnő, súlyos vadkárok keletkeznek.

Az akadémikus végezetül beszámolt arról a tervéről, hogy a Nyugat-Dunántúlon egy elegyes erdők kutatására szakosodott állomást szeretne létrehozni. Erre minden esély megvan, hiszen az EU-tagországok többségéhez hasonlítva a hazai erdőállomány különlegesnek számít.

Kép és szöveg: **Zétényi Zoltán**

A FAGOSZ elnökségének állásfoglalása

a természetvédelem erdészeti szakmai koncepciója és távlati fejlesztési feladatai
című KvVM TVH szakanyag és a fából termelt zöldenergia kapcsán

A „szakanyag”-ot a FAGOSZ elnöksége megtárgyalta, amihez felhasználta a tagságtól beérkezett véleményeket is. **Az iratot az elnökség** a jelenlegi formájában és szerkezetében és tartalommal **további felhasználásra alkalmatlannak tartja**. Az előterjesztő nem veszi figyelembe a gazdasági hatásokat a fatermék kibocsátását, a munkahelyeket és más vállalkozási következményeket illetően, és nem számol javaslatainak költségvetési következményeivel sem.

A kezelés része a gazdálkodásnak: A társadalom mai igényeinek megfelelő jó erdőgazdálkodás véleményünk szerint fogalmilag magában foglalja a gazdasági célú tevékenységen túl az erdő őrzését, védelmét, kezelését, az erdő értékeinek a nagyközönség részére bemutatását, a kapcsolódó oktatás és ismeretterjesztés segítségét is. Az optimális erdőgazdálkodás mindhárom alapfunkciót (gazdasági, védelmi és szociális) egyszerre valósítja meg a lehető legalacsonyabb társadalmi ráfordítás mellett.

Egyetértünk azzal, hogy **az állami erdők területe ne csökkenjen**. A magánerdők területi bővülésével ugyanakkor az állami erdők részaránya az összesben természetesen folyamatosan csökkenni fog.

Javasoljuk, hogy az állam **az állami tulajdonú földek és erdők tulajdonosi jogait egy szervezetre** delegálja.

Az állami erdőket kezelő szervezetek közül a **versenyszféra** szabályai szerint működő, részben vagy egészében magántulajdonú gazdálkodó szervezeteket nem szabad kizárni. **Olyan természetközeli erdőgazdálkodást** (mű-

velés + kezelés) **javallunk megvalósítani, amely a költségvetést a lehető legkevésbé terheli**. A nagy múltú állami erdészeti szervezet felszámolása és helyette **erdőkezelő költségvetési szervezet** kialakítása jelentős átalakítási, majd folyamatos további közkiadással járna, ellentmondásos, tévutakkal teli folyamat lenne, amivel **nem értünk egyet**.

Javasoljuk az **állami erdőgazdálkodói szervezet és feltételrendszer** olyan **továbbfejlesztését**, hogy ennek keretében a 21. századi igényeknek megfelelően lehessen a multifunkcionális természetközeli erdőgazdálkodást maradéktalanul megvalósítani, beleértve a különböző védelmi és szociális funkciókat is.

A nemzetgazdaság nem nélkülözheti az erdők anyagi termékeit, köztük is kiemelten a fatermékeket. Természetközeli erdőművelési és erdőhasználati eljárásokat alkalmazva a magyar erdőgazdálkodók az import fával versenyképes áron képesek erdei faterméket a piacra vinni. Ugyanez a szakszerűen művelt erdő eközben természetes környezete a benne lévő életközösségnek. Az **erdőgazdálkodás**, a kitermelt **fa feldolgozása, kereskedelme** és e cégek **beszállítói mintegy kétszáz ezer embernek adnak munkát, megélhetést**. Ráadásul vidéken sokszor ez az egyetlen munkalehetőség. Az erdők gazdasági céljának további korlátozása, visszafogása sok munkaalkalom megszűnéséhez és térségi szintű foglalkoztatási gondokhoz vezetne.

Javasoljuk a környezetvédelmi-, a vízügyi és ezekhez a **természetvédelmi igazgatás egységesítését is**, a kor-

mány eredeti szándékának megfelelően. A gazdálkodási (ennek részeként a kezelési) és a **hatósági funkciókat tehát a természetvédelem esetében is** – mint összeférhetetlent – **mielőbb szét kell választani**.

Szükségesnek tartjuk a TVH kérje ki az **Akadémia** Erdészeti Bizottságának véleményét, különös tekintettel a célokra és az állításokra az újabb tudományos eredményekkel összevetése érdekében.

Indokolt a „szakanyag” széles körű hatástanulmányokon alapuló **továbbfejlesztése és ismételt megvitatása**, majd a nemzeti erdőprogramba beolvasztása. A jelenlegi forma, szerkezet és tartalom további felhasználásra nem alkalmas. **Különös, hogy a „szakanyag” mintha azt sugallaná, hogy az erdészekről kellene az erdőt védeni**. Azoktól kellene védeni az erdőt, akik mindig is legjobb szaktudásuk és több mint száz éve már törvények alapján művelik a magyar erdőket, azoktól, akik a mai erdőket létrehozták, gondozták, kezelték, gazdálkodtak benne és teszik mindezt ma is?

A „szakanyag”-ból az sejlik: **a természetvédő apparátus fő célja**, hogy hangulatkeltéssel és hatalmi pozíciók keresésével **saját kezelési területet szerezzen magának**, nem törődve ennek gazdasági, következményeivel. **A FAGOSZ ez ellen tiltakozik**.

A Szövetség az eredményes gazdálkodással együtt élő természetvédelmet támogatja, az indokolt többletköltségek és bevételkiesések korrekt megfizetése mellett.

* * *